

▲ Somalische ouders leren vertrouwen op hun rol als opvoeder in Nederland.

‘LEREN OM BEVRIEND TE RAKEN MET JE KINDEREN’

Opvoedingsondersteuning voor Somalische ouders

Somaliërs in Nederland kampen met een aantal hardnekkige achterstanden zoals hoge werkloosheid en schooluitval.

Ondersteuning in een vroeg stadium van de opvoeding zou kunnen bijdragen aan een meer rooskleurige toekomst.

BRAM TUK

Vanaf de jaren negentig, toen de eerste Somalische asielzoekers naar Nederland kwamen, werd al gauw duidelijk dat zij hier niet makkelijk vaste grond onder de voeten kregen. Ditzelfde beeld gold andere Europese landen en de Verenigde Staten (in de staat Minnesota bijvoorbeeld wonen 60.000 Somaliërs). Over het algemeen kampen Somaliërs met achterstanden als hoge werkloosheid en schooluitval. Ook criminaliteit steekt hier en daar de kop op. In de Verenigde Staten en Groot-Brittan-

nië zoeken sommige jongeren hun heil bij bewegingen van radicale moslims.

In de literatuur worden meerdere oorzaken aangedragen voor dit moeizame integratieproces: laag onderwijsniveau, grote culturele afstand tot het gastland en gemis aan steun door het uiteen vallen van (groot)families. Bovendien staat een hoog percentage Somalische moeders er alleen voor. In recent Nederlands onderzoek wijzen onderzoekers bovendien op de mogelijkheid van psychotrauma's ontstaan door oorlogsgeweld en andere schokkende gebeurtenissen in Somalië of tijdens de vlucht.

POSITIEVE ONTWIKKELINGEN

Naast genoemde integratieproblematiek zijn er ook positieve ontwikkelingen te signaleren. Overal in Nederland zijn Somaliërs actief in organisaties en verenigingen die zich naast culturele manifestaties ook bezighouden met maatschappelijke zaken zoals het opzetten van empowermentprojecten. Bij de Federatie Somalische Associaties Nederland (FSAN) zijn zo'n vijftig zelforganisaties aangesloten. Deze spelen onder meer een belangrijke en succesvolle rol in het bespreekbaar maken en tegengaan van meisjesbesnijdenis.

Maar dit is niet genoeg. Er moet meer ►

TRAINING OPVOEDINGSONDERSTEUNING IN DE PRAKTIJK

De training bestaat uit vier bijeenkomsten van twee uur die wekelijks op hetzelfde tijdstip gegeven worden. De thema's zijn gedeeltelijk dezelfde als in andere opvoedingsprogramma's maar in iedere bijeenkomst wordt ingegaan op de actualiteit. Dat kan van alles zijn. Problemen met kinderen in het centrum of op school, dreigende uitzetting of een verkeersongeluk. Wel vindt altijd terugkoppeling plaats naar het vaste thema van de dag.

■ De eerste bijeenkomst staat in het kader van persoonlijk kennismaken, inventarisatie

van vragen rondom de opvoeding en uitleg over de training.

■ De tweede bijeenkomst behandelt belonen, straffen en negeren, onder andere naar aanleiding van de eigen ervaringen als kind. Straffen blijkt altijd een onderwerp waarover veel discussie ontstaat.

■ De derde keer zoomt in op 'goed ouderschap' en universele opvoedingswaarden.

■ Op de vierde en laatste bijeenkomst komen onderwerpen aan bod die eerder genoemd zijn maar nog niet besproken.

► gebeuren om de integratie van Somaliërs soepeler te laten verlopen. Opvoedingsondersteuning zou een steentje kunnen bijdragen. Temeer omdat het om een kinderrijke bevolkingsgroep gaat met een hoog aantal alleenstaande moeders. Ondersteuning kan al beginnen tijdens de opvang in het asielzoekerscentrum. Hoewel dit een onzekere en onrustige tijd is voor asielzoekers, is het goed mogelijk om hier alvast een basis te leggen voor latere inburgering. Het opvoeden in een asielzoekerscentrum stelt hoge eisen aan ouders. Op veel leefgebieden moeten zij nieuwe informatie integreren: dagelijkse regels, kinderen en verkeer, communiceren met school enzovoort.

Meestal blijkt dat de kinderen vrij makkelijk hun weg vinden, een ontwikkeling die ouders onzeker kan maken. En die leidt tot vragen als: Wat verwacht de omgeving van mij? Welke eisen stelt de school? Als mijn kind zo snel leert en ik niet, raak ik mijn kind dan niet kwijt?

SPECIFIEKE TRAINING

De organisaties Het Inter-lokaal en de Nijmeegse Instelling voor Maatschappelijk Werk (NIM) ontwikkelden, daarin gefaciliteerd door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), een training opvoedingsondersteuning speciaal voor Somalische moeders en vaders in het asielzoekerscentrum. Zij gingen hiertoe over omdat bestaande trainingen niet goed bruikbaar bleken. Zowel qua inhoud als werkwijze sloten die onvoldoende aan. De ouders wilden namelijk graag ondersteuning op basis van eigen vragen en ervaringen. Er moest ook ruimte zijn voor onderwerpen die verder gingen dan opvoedingsondersteuning. Bijvoorbeeld zaken op het terrein van maatschappelijk werk of verwerking van traumatische gebeurtenis-

sen. Deze elementen zijn in de training geïntegreerd. De training is in Nijmegen inmiddels drie keer uitgevoerd. Twee keer voor moeders en een voor vaders.

ETNICITEIT TRAINERS

Op basis van evaluaties, achtergrondliteratuur en interviews heeft Pharos deze opvoedingstraining in kaart gebracht in het rapport *Je wilt je kind niet kwijtraken. Training opvoedingsondersteuning Somalische ouders in een asielzoekerscentrum*. Belangrijke randvoorwaarde voor het succes van de training blijkt de etnische achtergrond van de twee trainers. Een trainer is Somalische en de andere heeft een Marokkaanse achtergrond. Hierdoor ontstaat al snel vertrouwen. Niet in de laatste plaats omdat de trainers aan de hand van persoonlijke ervaringen in gesprek gaan en zo de brug kunnen slaan naar de Nederlandse samenleving. Een moeder gaf aan het heel belangrijk te vinden dat de trainsters hun eigen ervaringen als moeder in Nederland wilden delen. Het maakte de training geloofwaardiger, want: 'Zij maken hetzelfde mee als wij.'

RESULTATEN

'Je kunt leren om bevriend te raken met je kinderen', luidde het antwoord van een Somalische moeder op de vraag wat de training haar had opgeleverd. Anderen antwoordden: 'Kinderen niet de hele dag televisie laten kijken', 'Iedere leeftijd vraagt een andere aanpak', 'Niet te impulsief zijn', en 'Niet slaan, maar op andere manieren straffen.'

Discussies worden tijdens de training niet geschuwd. Toen een van de moeders stelde dat zij zeven kinderen moest opvoeden en geen tijd had om met al die kinderen in discussie te gaan, antwoordde een andere deelnemster dat praten met kin-

deren toch noodzakelijk was. Zij maakte een vergelijking met dieren: 'Dieren praten door aan elkaar te ruiken, maar wij doen dat door het delen van ervaringen en gevoelens. Dat moeten we ook met onze kinderen doen.'

VERTROUWEN

Een belangrijk doel van de training is om Somalische ouders bekend te maken met gangbare omgangsvormen in Nederland. Bijvoorbeeld dat er hier over veel onderwerpen open gesproken kan worden. De training bereidt ouders voor op zaken waarmee ze later vaak te maken krijgen, zoals samenwerken met school of advisering op consultatiebureaus. Na afloop is duidelijker wat in Nederland de verwachtingen zijn op het terrein van opvoeden en hebben de ouders geoefend met reflectie op de eigen opvoedingspatronen. Zij leren vertrouwen op hun rol als opvoeder en gaan inzien dat praten en overleggen met kinderen meestal een positieve uitwerking heeft. ●

Bram Tuk is senior adviseur bij Pharos en redactielid van Phaxx.

Het eerste deel van het rapport gaat in op de maatschappelijke achtergronden van Somaliërs, hun opvattingen over succesvol opvoeden, onzekerheid over opvoeding in Nederland en behoefte aan informatie over opvoeden en onderwijs. Daarnaast komen onderwerpen ter sprake als kindermishandeling en meisjesbesnijdenis. Het tweede deel bevat een draaiboek waarin aan de hand van concrete voorbeelden de uitvoeringspraktijk wordt beschreven. Het rapport is ook goed bruikbaar voor Centra voor Jeugd en Gezin, de jeugdgezondheidszorg, Somalische organisaties of als aanvulling op bestaande opvoedprogramma's als Opvoeden & zo. *Je wilt je kind niet kwijtraken. Training opvoedingsondersteuning Somalische ouders in een asielzoekerscentrum* kan gratis gedownload worden via www.pharos.nl onder downloads.